

บทที่ 4

ธุรกิจรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง

4.1 ความเป็นมาของรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง

รถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่-ฝาง หรือที่ผู้ใช้บริการทั่วไปเรียกว่า รถสี่ล้อ สัมมันน์ มีความเป็นมาจากการรวมตัวของกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ. 2519 ที่สังเกตเห็นว่ารถโดยสารที่ให้บริการระหว่างเชียงใหม่ – ฝางในขณะนั้นมีจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้โดยสารที่มีจำนวนมาก จึงได้มีการลักลอบให้บริการรถโดยสารเกิดขึ้น เพื่อที่จะได้ให้บริการประชาชนทั่วไป และพ่อค้าแม่ค้า ที่จะต้องเดินทางมาซื้อของในตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งในขณะนั้นรถที่ให้บริการยังเป็นรถสองแถวป้ายดำ คือ รถที่ไม่ได้รับอนุญาตให้มีการรับส่งผู้โดยสาร แต่จากที่กล่าวมาข้างต้นว่าจำนวนผู้ใช้บริการนั้นมีจำนวนมาก ในขณะนั้นจึงมีรถที่ลักลอบให้บริการถึง 76 คัน โดยมีอัตราค่าบริการ 25 บาท ตลอดสาย แต่เนื่องจากการวิ่งรถให้บริการแบบนี้เป็นการวิ่งรถที่ผิดกฎหมาย ทำให้ต่อมาภายหลัง เมื่อปี พ.ศ. 2527 กลุ่มผู้ให้บริการจำนวน 30 คน ได้ไปขอเข้าร่วมสัมปทานเส้นทางกับบริษัทยานยนต์นครเชียงใหม่ โดยทางบริษัทได้มีเงื่อนไขโดยอนุญาตให้เข้าร่วมสัมปทานเส้นทางได้เพียง 30 คันเท่านั้น ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมจะต้องจ่ายเงินให้กับทางบริษัทเป็นจำนวน 50,000 บาท โดยแบ่งจ่ายเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจ่ายเงินสด จำนวน 30,000 บาท ส่วนที่สองนั้นให้ผ่อนจ่ายเดือนละ 1,000 บาท จนครบ 20,000 บาท ซึ่งจากเงื่อนไขดังกล่าวทำให้มีผู้เข้าร่วมสัมปทานจริงๆ เพียง 27 คัน อีก 3 คันไม่สามารถหาเงินจำนวน 30,000 บาทให้บริษัทได้ทันเวลานอกจากนั้นต้องเก็บเงินให้บริษัทจำนวน 500 บาทเป็นค่าตราบริษัท และเวลามีปัญหาบริษัทจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลให้ทั้งหมด ซึ่งภายหลังทางบริษัทได้อำนาจในการดูแลและบริหารเงินกันเองโดยสมาชิกรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝางได้มีการเลือกประธานขึ้นมา โดยประธานคนแรกได้แก่ นายศรีวรรณ พุทธชาติ ซึ่งเป็นคนแรกที่ริเริ่มให้มีการเก็บเงินเข้ากองกลางเพื่อจะนำเงินส่วนนี้ไปใช้ช่วยเหลือสมาชิก เมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือมีปัญหาต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง มีให้บริการทั้งหมด 27 คันเท่านั้น

4.2 โครงสร้างธุรกิจรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ - ฝาง

4.2.1 ลักษณะผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ - ฝาง จะต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ - ฝาง ซึ่งได้ทำสัญญาข้อตกลงกับบริษัทยานยนต์นครเชียงใหม่เอาไว้ โดยจะมีเพียง 27 คันเท่านั้น

4.2.2 ต้นทุนในการประกอบการ

ต้นทุนการลงทุนของผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางเชียงใหม่ - ฝาง จำแนกต้นทุนที่เกิดขึ้นเป็น 2 ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนแรกเริ่ม และค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

1) ค่าใช้จ่ายในการลงทุนแรกเริ่ม (Investment Cost)

ในการเข้ามาเป็นผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ - ฝาง ค่าใช้จ่ายในการลงทุนแรกเริ่ม ได้แก่

- ต้นทุนรถยนต์ ราคาเงินสด
- ค่าต่อเติมรถพร้อมประกอบการ เช่น ทำสีรถ ทำหลังคา เป็นต้น
- ค่าป้ายทะเบียนรถยนต์
- ค่าบำรุงแรกเข้า

2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Expenditures)

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเพื่อก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานส่วนใหญ่คือ ค่าน้ำมัน โดยรถที่ใช้ประกอบการจะใช้น้ำมันดีเซล นอกจากค่าน้ำมันแล้วยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่นๆ ได้แก่

1. ค่าบำรุงรายปี คือ ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการต้องจ่ายทุกปี
2. ค่าภาษีรถยนต์ประจำปี เป็นค่าใช้จ่ายประจำปีสำหรับผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของรถยนต์ จะต้องชำระภาษีรถยนต์ ตามกฎหมาย
3. ค่าประกันภัยรถยนต์ประจำปี เป็นค่าใช้จ่ายประจำปี ผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของรถยนต์จะต้องชำระค่าประกันภัยรถยนต์ ตามกฎหมาย
4. ราคาน้ำมันดีเซล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของผู้ประกอบการ เนื่องจากราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกวัน จึงทำให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับค่าใช้จ่ายส่วนนี้เพิ่มมากขึ้น
5. ค่าบำรุงรักษา รถที่ใช้ในการประกอบการจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเป็นรายจ่ายประจำ เพื่อให้รถยนต์มีสภาพการใช้งานอย่างยาวนาน ค่าบำรุงรักษาที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ค่าน้ำมันเครื่อง ค่าเปลี่ยนอะไหล่รถที่ชำรุด น้ำยาแอร์ ไล่กรอง เป็นต้น

4.2.3 รายได้จากค่าบริการ

รายได้ของผู้ประกอบการรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง ได้แก่ รายได้จากค่าโดยสารปกติ และรายได้จากค่ารับฝากส่งของ

1) รายได้จากค่าโดยสารปกติ หมายถึง รายได้ที่ได้จากค่าโดยสารในอัตราปกติ ซึ่งรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง วันหนึ่งจะวิ่งวันละ 1 เที่ยว (ไป-กลับ) ตามข้อกำหนดในเรื่องอัตราค่าโดยสารรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง โดยมีคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดเชียงใหม่ มีอำนาจในการกำหนดอัตราค่าโดยสารและตามมติที่ 3/2548 ลงวันที่ 5 กันยายน 2548

2) รายได้จากค่ารับฝากส่งของ หมายถึง รายได้ที่ได้จากการฝากสิ่งของ ตามข้อกำหนดในเรื่องอัตราค่าบริการรับฝากส่งของ โดยมีคณะกรรมการและสมาชิกรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดอัตราค่าบริการรับฝากส่งของ

4.2.4 เส้นทางเดินรถ

รถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง ได้รับอนุญาตสัมปทานชื่อเส้นทางเชียงใหม่ – ท่าตอน สายที่ 1231.ก โดยตลอดเส้นทางจะผ่านอำเภอต่างๆดังนี้ อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอเชียงดาว อำเภอไชยปราการ และ อำเภอฝาง ซึ่งรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง จะมีคิวรถให้บริการอยู่ที่ขนส่งช้างเผือก

4.2.5 เวลาในการเดินรถ

รถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง จะให้บริการวันละ 23 เที่ยว โดยรถจะออกทุกๆ 30 นาที ต่อคัน โดยรถโดยสารขนาดเล็กจะวิ่งวันละ 1 เที่ยวต่อวัน เวลาในการออกรถจะแสดงให้เห็น ดังตารางที่ 4.1 ซึ่งรถโดยสารแต่ละคันจะใช้เวลาในการเดินทางถึงอำเภอฝาง ประมาณ 3 ชั่วโมง

4.2.6 อัตราค่าโดยสาร

อัตราค่าโดยสารของรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง ถูกกำหนดจากคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดเชียงใหม่ โดยอัตราค่าโดยสารนั้นจะแตกต่างกันไปตามระยะทาง ซึ่งจะแสดงให้เห็นดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.1 แสดงเวลาในการเดินรถ (เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551)

เวลาออกจากเชียงใหม่ - ฝาง	เวลาออกจากฝาง - เชียงใหม่
6:15	6:15
6:45	6:45
7:15	7:15
7:45	7:45
8:15	8:10
8:45	8:30
9:15	8:50
9:45	9:15
10:15	9:45
10:45	10:15
11:15	10:45
11:45	11:15
12:15	11:45
12:45	12:15
13:15	12:45
13:45	13:15
14:15	13:45
14:45	14:15
15:15	14:45
15:45	15:15
16:15	15:45
16:45	16:15
18:00	16:45

ที่มา : บริษัท ขานยนต์นครเชียงใหม่ จำกัด

4.2.7 อัตราค่าบริการรับฝากส่งของ – สีส้อเล็ก เชียงใหม่ – ฝาง

รถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง นอกจากรับส่งผู้โดยสารแล้ว ยังให้บริการรับฝากส่งของ ซึ่งถือเป็นรายได้สำคัญอีกทางหนึ่งของผู้ประกอบการ โดยของฝากต่างๆมีอัตราค่าบริการที่แตกต่างกัน ซึ่งทางคณะกรรมการและสมาชิกได้มีการกำหนดอัตราค่าบริการโดยละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าโดยสารรถโดยสารประจำทางเชียงใหม่ – ฝาง (เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551)

0	0	เชียงใหม่											
16	16	10	แม่มิม										
25	9	15	7	ห้วยน้ำริน									
40	15	24	14	10	แม่แตง								
55	15	32	23	18	10	ทับเตี๋ย							
71	16	40	32	27	19	10	เชียงดาว						
98	27	56	49	44	36	28	19	ถ้ำกลบ					
115	17	66	58	54	47	39	31	12	ปางมะขามป้อม				
132	17	74	68	64	57	50	41	24	12	อ.ไชยปราการ			
155	23	83	77	74	67	61	53	36	26	14	อ.ฝาง		
170	15	89	83	79	74	67	60	44	34	23	10	แม่อาว	
177	7	92	86	82	76	70	63	48	37	27	13	7	ท่าตอน

ค่าโดยสาร (บาท)

ที่มา : คณะกรรมการและสมาชิกรถโดยสารขนาดเล็ก ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง

ตารางที่ 4.3 แสดงอัตราค่าบริการรับฝากส่งของ (เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551)

รายการ	บาท/ชิ้น	รายการ	บาท/ชิ้น
กระบะปีกอัท	400-500	ปลาปืบ	20-30
กระบะแม่กลายเนอร์ เล็ก, ใหญ่	150-200	ปลาถัง เล็ก,ใหญ่	80-130
กระจกหน้า ชั้นเดียว, 2 ชั้น/แผ่น	120-200	ปลาทุ (ลั้ง) เล็ก,ใหญ่	30-40
กระจกหน้า ชั้นเดีวรด 6 ล้อ/แผ่น	300	ปลาแห้ง, ปลาเค็ม (ลั้ง)	30-50
กะปิ, ปลาร้า, ปูดอง บรรจูปืบต่างๆ	20-30	ผลไม้,ผักต่างๆ (ถุง) เล็ก,ใหญ่	30-50
กะเบือปูพื้น กล่อง เล็ก, ใหญ่	20-40	ผลไม้ตะกร้า เล็ก,ใหญ่	30
แก๊สหุงต้ม ถัง เล็ก, ใหญ่	80-100	ผลไม้ (เข่ง) เล็ก (30กก.), ใหญ่ (50กก.)	40-60
เกียร์ ชุด 4 ล้อ, 6 ล้อ	150-300	ฝาสูบ, ข้อเหวี่ยง เล็ก,ใหญ่	60-120
ของฝากชิ้นเล็ก,จดหมาย,เอกสาร	30	เพลาช้าง เล็ก,ใหญ่	30-60
ของฝากชิ้นใหญ่,กล่อง,ห่อ,หีบ	30-50	พื้นปูกระเบื้อง (แผ่น)	60-100
ของบรรจุกล่องโฟม เล็ก,ใหญ่	40-60	เฟืองท้าย (ลูก) เล็ก,ใหญ่	80-100
เครื่องซักผ้า เล็ก,ใหญ่	100-200	เฟืองท้ายชุด เล็ก,ใหญ่	170-300
เงินไม่เกิน 1000 บาท	30	มอเตอร์ไซค์ ไม่เกิน 125 ซีซี (ฝากไป)	170
เงินเกิน 1000 บาท คิดพันละ	20	มอเตอร์ไซค์ ไม่เกิน 125 ซีซี (เจ้าของไปด้วย)	120
จอกอมพิวเตอร์, คอมชุด	70-120	มอเตอร์ไซค์ เกิน 125 ซีซี (ฝากไป)	200
จานดาวเทียมชุดเล็ก,ใหญ่	80-100	มอเตอร์ไซค์ เกิน 125 ซีซี (เจ้าของไปด้วย)	170
จักรเย็บผ้าเล็ก, อุตสาหกรรม	70-120	ยางรถยนต์ 4 ล้อ (เส้น)	30
จักรเย็บผ้า 2 ล้อ มาตรฐาน ไซ้แข่งขัน	40-60	ยางรถยนต์ 6 ล้อ (เส้น)	50
ดอกไม้สด ถังเล็ก,ถังใหญ่	40-60	ยางรถยนต์ 10 ล้อ (เส้น)	80
ตู้เย็น เล็ก, ใหญ่	100-200	ยางรถไถ เล็ก,ใหญ่	80-120
ถังน้ำยาแอร์,ออกซิเจน เล็ก, ใหญ่	50-100	วีดีโอ VCD,CPU	30-50
ทีวีเล็กไม่เกิน 14" ใหญ่เกิน 14"	70-150	เส้นก๋วยเตี๋ยว ลูกชิ้น(กระสอบ) เล็ก, ใหญ่	30-60
เทป วิทยุ สเตอริโอ เล็ก,ใหญ่/ชุด	50-120	เสื่อสุบ เล็ก,ใหญ่	120-200
ท่อแอสลอน,อลูมิเนียม,มัดเล็ก,ใหญ่	30-60	หัวเครื่องเล็ก,ใหญ่	300-500
ใบมีดรถไถ,ผาน,อุปกรณ์หนัก	50-80	หม้อน้ำรังผึ้ง (คิดเป็นอัน) เล็ก,ใหญ่	30-50
ประตูม้วน เล็ก,ใหญ่	170-200	หนังหมู ขาหมู เนื้อต่างๆ (คิดกก.ๆละ 1บาท)	
ประตูรด,แก้มข้าง ฝาท้าย,ฝา		หมู,หมา,กา,ไก่ (คิดราคาเท่าเจ้าของ)	
กระโปรง	50-80		

ที่มา : คณะกรรมการและสมาชิกกรโดยขนาดเล็กร ประจำทางสายเชียงใหม่ – ฝาง